

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-04-17

Diarienummer N165-0227/24

Handläggare: Edita Paljevic, Diana Ristic

Telefon: 031-367 96 86

E-post: diana.2.ristic@socialsydvast.goteborg.se

Idéburet Offentligt Partnerskap avseende papperslösa och personer som saknar tillgång till det generella trygghetssystemet

Förslag till beslut

Socialnämnd Sydväst ingår inte Idéburet Offentligt Partnerskap med frivilligorganisationen Agape.

Sammanfattning

Frivilligorganisationen Agape har inkommit med ett initiativ om att ingå ett Idéburet Offentligt Partnerskap med socialförvaltningen Sydväst under perioden 1 april till 30 november. Initiativet omfattar kostnaden för en heltidstjänst samt kostnad för lokal under perioden. Syftet är att kunna arbeta med personer utan tillgång till det generella trygghetssystemet samt med de processer som påbörjats inom ramen för Idéburet Offentligt Partnerskapet som socialförvaltning Sydväst tecknat under vintern 2023 - 2024. Partnerskapet avser en total kostnad om 702 810 kr.

Frivilligorganisationen Agape har påbörjat flera processer inom ramen för det Idéburet Offentligt Partnerskapet som gällt under vintern 2023 – 2024. Processer som sannolikt inte kommer att kunna fullföljas då partnerskapet tar slut den 31 mars och organisationen saknar finansiering för att bedriva verksamhet. Processerna som riskerar att avbrytas handlar om stöd till personer utanför trygghetssystemet som är i behov av handfast stöd för att upprätthålla kontakt med aktuella myndigheter och få en lösning på sin situation. Det kan handla om att personerna behöver komma i en ny asylprocess, ansöka om verkställighetshinder eller upprätta en planering för ett tryggt återvändande till hemlandet.

Målgruppen som omfattas av initiativet är papperslösa¹ och personer som saknar tillgång till det generella trygghetssystemet. Det handlar om personer där asylprocessen har avslutats med ett utvisningsbeslut som vunnit laga kraft men där beslutet inte kan verkställas. Beslutet innebär att personerna förlorar rätten till ersättning och stöd enligt Lagen om mottagande av asylsökande (LMA) från Migrationsverket. Utifrån att de

¹ Socialstyrelsens definition av papperslösa: Till gruppen papperslösa räknas dels personer som undanhåller sig verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning enligt utlänningslagen (2005:716), dels personer som befinner sig i Sverige utan att ha ansökt om nödvändigt tillstånd för att vistas i landet. Det innebär inte att en person som lever som papperslös nödvändigtvis saknar identitetshandlingar som pass, id-kort eller motsvarande. Papperslösheten avser avsaknaden av tillstånd att vistas i landet.

saknar rätt till ekonomiskt stöd eller egen försörjning kan dessa personer befinna sig i en utsatt situation innefattande hemlöshet, kriminalitet, skadligt bruk och prostitution.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Nämndens nuvarande reglemente har inte något riktat uppdrag att arbeta med målgruppen personer som inte omfattas av det generella trygghetssystemet, utöver vintervilan. Därav har nämnden inte heller inom befintlig budgetram ekonomiska förutsättningar att ingå ett Idéburet Offentligt Partnerskap gällande denna målgrupp. Genom att arbeta med att personer åter kommer in i asylprocesser, ansöker om verkställighetshinder eller planerar för återvändande är det rimligt att anta att utanförskap och kriminalitet i närområdet minskar.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Frivilligorganisationen Agapes verksamheter vänder sig till papperslösa och andra personer som av olika skäl saknar tillgång till det generella välfärdssystemet.

Verksamheten arbetar för att personerna ska etablera nödvändiga kontakter och göra adekvata val för att kunna lämna det utanförskap de befinner sig i. Det handlar om både akuta insatser för att undvika nöd och insatser riktade mot att bli självförsörjande och lämna hemlöshet.

Både män och kvinnor inom målgruppen kan löpa stor risk för exploatering på olika sätt. Kvinnornas situation i dessa fall är extra utsatt där risk för fysiskt, psykiskt och sexuellt våld är överhängande. Förutom insatserna som erbjuds av Agape finns stöd som vänder sig till målgruppen via öppna verksamheter både i egen regi, kyrkor, civilsamhället, frivilliga organisationer. Syftet med insatserna är minska lidande för den enskilda och öka tryggheten i staden.

Bedömning ur barnrättsperspektiv

Det är ovanligt att barn förekommer i dessa sammanhang. Samtliga socialförvaltningar har idag ansvar för att hjälpa och stödja de barn som vistas i kommunen oavsett anledning. Det betyder att ett barn utan uppehållstillstånd har samma rättigheter som ett barn med uppehållstillstånd. Det innebär också att papperslösa barn har rätt till boende, sjukvård och skola på exakt samma sätt som andra barn i Sverige. Informationen och dialogen med civilsamhället avseende barns rättigheter och socialtjänstens ansvar förs kontinuerligt i samverkansgrupper mellan förvaltningen och civilsamhället samt i tätt samarbete kring personer i utsatthet.

Eftersom målgruppen vuxna som saknar tillgång till det generella välfärdssystemet löper högre risk att hamna i hemlöshet, kriminalitet och skadligt bruk kan den generella tryggheten för barn och föräldrar som bor och vistas inom samma område påverkas negativt.

Bedömning ur juridiskt perspektiv

Enligt Socialtjänstlagen har alla som vistas i en kommun, även personer som saknar uppehållstillstånd rätt att söka hjälp och få sitt ärende prövat individuellt samt få ett skriftligt avgörande som kan överklagas. För personer som saknar tillgång till det generella trygghetssystemet, papperslösa, kan rätten till bistånd handla om att undgå en akut nödsituation.

Från den 1 juni 2016 gäller att asylsökande vuxna utan barn i regel förlorar rätten till boende och ekonomiskt stöd enligt Lagen om mottagande av asylsökande när de får ett beslut om av- eller utvisning och beslutet börjar att gälla, eller när tidsfristen för frivillig avresa har tagit slut. Undantag kan göras om det är uppenbart oskäligt.

Bilaga

1. Initiativ till partnerskap
2. Idéburet Offentligt Partnerskap vintern 2023 - 2024

Ärendet

Frivilligorganisationen Agape har inkommit med ett initiativ om att ingå ett Idéburet Offentligt Partnerskap med socialförvaltning Sydväst under perioden 1 april till 30 november 2024. Initiativet omfattar kostnaden för en heltidstjänst samt kostnad för lokal under perioden.

Syftet är att kunna fortsätta arbeta med personer utan tillgång till det generella trygghetssystemet samt för att fortsätta arbeta med de processer som påbörjats inom ramen för det Idéburna Offentliga Partnerskapet som socialförvaltningen tecknat med frivilligorganisationen Agape under vintern 2023 - 2024.

Partnerskapet avser en total kostnad om 702 810 kr.

Beskrivning av ärendet

För att minimera antalet personer som lever i akut hemlöshet anser frivilligorganisationen Agape att hemlöshetsfrågan är en samhällsutmaning som kräver ett långsiktigt och systematiskt arbete där såväl idéburna som offentliga aktörer är centrala. För personer utan tillgång till det generella trygghetssystemet kan processen att lämna ett liv i hemlöshet vara lång.

Genom initiativet avseende partnerskap önskar frivilligorganisationen Agape kunna fortsätta arbeta för att motivera individer till att fatta konstruktiva beslut kring sin livssituation samt etablera kontakt med aktuell myndighet eller annan instans. Arbetet kan handla om att personerna behöver komma i en ny asylprocess, ansöka om verkställighetshinder eller upprätta en planering för ett tryggt återvändande till hemlandet.

Vinter - Idéburet Offentligt Partnerskap

Den 10 februari 2021 fattade kommunstyrelsen beslut om att ingen ska behöva sova ute under vintern. Hösten 2023 aktualiserades frågan i socialnämnden Sydväst där beslut fattades om en förstärkning av budgeten med två miljoner kronor. Detta i syfte att säkerställa att ingen ska behöva sova ute under vintern 2023 - 2024.

I samband med det upprättade frivilligorganisationen Agape och socialförvaltning Sydväst ett Offentligt Idéburet Partnerskap under perioden 1 december 2023 - 31 mars 2024. Partnerskapet har innefattat nattvila för att säkerställa att ingen ska behöva sova ute under vintern. Målgruppen för partnerskapet har varit alla som vistas i Göteborg och befinner sig i akut hemlöshet, såväl de som har tillgång till det generella trygghetssystemet som de som saknar tillgång, såsom EU/EES-medborgare, tredjelandsmedborgare och papperslösa.

Idéburet offentligt partnerskap avseende vintervilan har bidragit till ökad kunskap inom socialförvaltning Sydväst om målgruppen som saknar tillgång till det generella trygghetssystemet. Partnerskapet har även bidragit till åtgärder som på olika sätt avhjälpt akut nöd och bidragit till ökad trygghet för målgrupper och därmed till den generella tryggheten i staden.

Målgrupp

I Göteborg finns personer som står utanför det generella trygghetssystemet. Antalet är av olika anledningar okänt. Det är personer som ibland benämns som papperslösa samt

personer som av olika skäl saknar tillgång till det generella välfärdssystemet. För en stor grupp av dessa personer har asylprocessen avslutats med att ett utvisningsbeslut har vunnit laga kraft vilket bland annat inneburit att de förlorat rätten till ersättning och stöd enligt Lagen om mottagande av asylsökande från Migrationsverket.

Utvisningsverkställigheten är inte alltid möjlig. Gruppen hamnar då i en utsatt situation där de varken kan etablera sig i Sverige eller lämna landet. Dessa personer saknar rätt till ekonomiskt stöd eller möjlighet till egen försörjning. Risker för att hamna i prostitution, droghandel eller annan form av kriminalitet kan vara överhängande. Det kan ofta röra sig om personer med rötter i Afghanistan där det föreligger verkställighetshinder eller personer med rötter i Somalia där utlämningsavtal saknas. Personerna kan ha ett pågående och omfattande skadligt bruk eller psykisk ohälsa.

Kommunens yttersta ansvar för asylsökande

När personen har fått ett avslagsbeslut på sin asylansökan och beslutet har vunnit laga kraft, upphör Migrationsverkets ansvar och den enskilde har inte längre rätt till bistånd enligt Lagen om mottagande av asylsökande. I vissa situationer kan den enskilde, i avvaktan på att denne kan lämna landet, ha rätt till bistånd i form av nödbistånd från socialtjänsten enligt 2 kap. 1 § SoL. Detta utifrån kommunens yttersta ansvar för att tillse att den som vistas i kommunen inte lider nöd. Det kan bli aktuellt exempelvis när en person som på grund av verkställighetshinder inte kan utvisas eller personer som tidigare fått ett avslagsbeslut som vunnit laga kraft och lämnat Sverige, men återvänt. De räknas som papperslösa.

Socialtjänstens ansvar för papperslösa personer är begränsat till stöd och hjälp i akuta situationer (nödbistånd) utifrån kommunens yttersta ansvar enligt 2 kap. 1 § SoL. Socialtjänstens ansvar ökar särskilt om det finns barn i hushållet.

Till gruppen papperslösa räknas personer som fått ett slutligt avslagsbeslut på sin asylansökan och håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas. Dessa omfattas av LMA, och saknar därför rätt till ekonomiskt bistånd.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen är införstådd i den kunskap som finns inom frivilligorganisationen Agape och bedömningen är att målgruppen befinner sig i en utsatt situation. Insatserna som frivilligorganisationen Agape erbjuder kan bidra till ökade möjligheter för målgruppen att komma ut ur hemlöshet och hitta långsiktiga lösningar utifrån rådande situation. I arbetet med att motverka hemlösheten är samarbetet med den idéburna sektorn central.

När det gäller akut hemlöshet finns det ett tydligt politiskt uppdrag om att ingen ska behöva sova ute under vintern. Detta innefattar även den aktuella målgruppen. Insatserna i samarbete med frivilligorganisationen Agape som ägt rum under vintern bedöms ha bidragit till ökat välmående för den enskilde, minskat antal individer som sover på allmänna platser och därmed bidragit till en tryggare stad.

Förutom insatserna som erbjuds via frivilligorganisationen Agape erbjuds även stöd via öppna verksamheter både i egen regi, kyrkor och civilsamhället. Exempel på verksamheter i egen regi är bland annat Huldass hus, Center mot hemlöshet samt Socialt center som finns i samarbete med civilsamhället. Det finns även en del öppna verksamheter inom civilsamhället där målgruppen kan vistas och få stöd.

Avseende vård för målgruppen erbjuds förutom akutsjukvård även olika typer av behandlingar inom exempelvis Röda Korset och Rosengrenska stiftelsen.

Migrationsverket erbjuder återvändandebidrag till flertalet länder inklusive Afghanistan.

Nämndens nuvarande reglemente har inte något riktat uppdrag att arbeta med målgruppen personer som inte omfattas av det generella trygghetssystemet, utöver ovan nämnda vintervila. Därav har nämnden inte heller inom befintlig budgetram ekonomiska förutsättningar att ingå ett Idéburet Offentligt Partnerskap gällande denna målgrupp. Utifrån ovanstående föreslår förvaltningen nämnden att inte ingå Idéburet Offentligt Partnerskap med frivilligorganisationen Agape, vad avser att fortsätta arbeta med de processer med målgruppen papperslösa och personer som saknar tillgång till det generella välfärdssystemet.

Edita Paljevic
Avdelningschef

Annika Ljungh
Förvaltningsdirektör